

N:o 133.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 13 maj 1898.

— — — — Andra Kammaren — 13 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner
angående ändring i vissa delar af gällande straff-
lagstiftning.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 69.)

Till Konungen.

Vid innevarande riksdag hafva af två enskilda motionärer gjorts framställningar om ändringar i gällande strafflagstiftning i hufvudsakligt syfte att åstadkomma inskränkt användning af det kortvariga fängelsestraffet i dess nuvarande form. Derutöfver, om ock i visst sammanhang dermed, innehåller emellertid den ena motionen förslag dels om ändrade bestämmelser angående bötesstraff, dels ock om straffskärpning för brott mot person vid iteration eller eljest försvårande omständigheter.

Hvad beträffar förslaget om inskränkt användning af det kortvariga fängelsestraffet, vare sig såsom särskild straffart eller såsom förvandlingsstraff, anser Riksdagen en sådan reform i strafflagstiftningen vara af verkligt behof påkallad. Den praktiska erfarenheten har, såsom jemväl af motionärerna framhållits, till full evidens ådagalagt, att det kortvariga fängelsestraffet är såsom allmän straffart högeligen otillfredsställande, enär detsamma endast i undantagsfall förmår utöfva en afskräckande inverkan

på den bestraffade. Det är också, enligt Riksdagens tanke, helt naturligt, att så blifvit fallet. Vid anordnandet af denna straffart har man nemligen, synes Riksdagen, alltför mycket låtit sig bestämmas af hänsyn till brottslingens kroppsliga välbefinnande och deremot alltför litet beaktat ett af straffets hufvudsyften, nemligen dess afskräckande verkan och dess förmåga att bibringa den brottslige en kraftig maning att för framtiden taga sig till vara för öfverträdelse af samhällets bud. Äfven om det ej låter tänka sig, att man i det praktiska lifvet skall kunna komma derhän att, såsom för den teoretiska uppfattningen framträder såsom önskemål, lämpa straffets art liksom dess utsträckning efter hvarje särskild brottslings individuella natur, bör man naturligtvis noga tillse, att ett af samhället ådömdt straff i *hvarje fall* verkar såsom sådant, d. v. s. medför sådant obehag för den brottslige, att han redan deraf erhåller väckelse till eftertanke och ånger öfver sin brottsliga gerning. Sker ej detta, ligger faran nära till hands, att, såsom i fråga om det kortvariga fängelsestraffet kan sägas, straffet, i stället för att verka afskräckande, alstrar liknöjdhet för efterlefnad af samhällets lagar, och det kan rent af komma derhän, att bestraffningen uppmärksammar brottsligheten i stället för att förqväfva densamma.

Riksdagen vill visserligen erkänna, att humanitära sträfvanden äfven i fråga om de allmänna straffarternas beskaffenhet hafva sitt stora berättigande, men man får ej låta dylik hänsyn vara allena afgörande vid fastställande af medel för vinnande af straffrättens egentliga syfte: en i möjligaste mätto minskad brottslighet.

En förändring i angifna hänseende anser Riksdagen alltså vara önskvärd; det gäller allenast att pröfva och afgöra, huru densamma bör på lämpligaste och från alla synpunkter mest tillfredsställande sätt åvägbringas.

Äfven härutinnan hafva motionärerna, enligt Riksdagens tanke, lemnat värdefulla anvisningar.

Hvad vidkommer framställt förslag att i vår lagstiftning upptaga det i ett flertal utländska lagstiftningar erkända rättsinstitutet *vilkorlig straffdom* — hvilket, sådant detsamma framträder i de utländska lagstiftningarna, innebär, att domaren vid ådömande af straff för ringare brott eller förseelser kan för vissa fall förordna om uppskof med straffets verkställighet och att, derest den dömda sedermera ej inom viss tid gör sig till brott eller förseelse å nyo skyldig, det ådömda straffet förfaller — så är det uppenbart, att, då det kortvariga fängelsestraffet, vare sig detsamma direkt ådömes eller användes såsom förvandlingsstraff för böter, i det stora flertalet fall just utgör den påföljd, som enligt vår lag följer på ringare brott eller förseelser, den vilkorliga domens införande skulle i afsevärd mån bi-

draga till inskränkt användning af det kortvariga fängelsestraffet. Från denna synpunkt måste alltså den vilkorliga domens upptagande i vår lagstiftning vara att förorda. Äfven betraktadt i och för sig synes ifrågasvarande straffmedel särdeles lämpligt. Att den vilkorliga domen utgör en förmån för den brottslige — då han derigenom beredes möjlighet att undslippa straff — ligger i öppen dag; frågan gäller alltså uteslutande, huruvida det från samhällets synpunkt kan vara något att mot nämnda straffmedel erinra.

I detta afseende har uttalats farhåga, att uti den vilkorliga straffdomen skulle ligga alltför ringa straffbot för att afskräcka personer från begående af sådana brott eller förseelser, för hvilka den vilkorliga domen komme till användning. Denna farhåga synes dock vid närmare efter sinnande ogrundad.

Visserligen skulle, derest en person, som hade böjelse att begå ett visst brott, på förhand kunde vara säker, att han för detsamma komme att endast vilkorligt domfällas, en sådan omständighet i många fall verka mindre kraftigt för brottets förhindrande än medvetandet, att straff följde brottet omedelbart i spåret; men om, såsom i utländska lagstiftningar är föreskrifvet, det vilkorliga domfällandet ej kommer till användning i andra fall, än då domaren, med hänsyn till särskilda förmildrande omständigheter, finner sådant lämpligt, och alltså icke någon brottsling kan ega anspråk på nämnda förmån, torde man ej behöfva befara någon sådan menlig inverkan af den vilkorliga domens upptagande i lagstiftningen.

Vid jemförelse särskildt med det kortvariga fängelsestraffet, sådant det i vår rätt tillämpas, lär den vilkorliga domens företräde i afseende på förbättrande och från brott återhållande kraft ej vara tvifvel underkastadt. Erfarenheten från de främmande länder, der det vilkorliga domfällandet brukas såsom straffmedel, vittnar ock synnerligen fördelaktigt om dess verkningar i straffrättsligt hänseende. Särskildt såsom hämsko mot återfall i brott har den vilkorliga domen visat sig besitta förvånansvärd kraft, en omständighet, som är förtjent af den största uppmärksamhet, då just uti de ofta förekommande återfallen ligger en af de djupaste skuggsidorna i vårt nutida straffsystem.

Det ofvan uppställda önskemålet, inskränkt användning af det kortvariga fängelsestraffet, kan emellertid ej i tillbörlig grad vinnas allenast genom den vilkorliga straffdomens införande. För det stora antal fall, då den vilkorliga domen ej lämpar sig att sättas i stället för det nuvarande kortvariga fängelsestraffet, måste alltså utfinnas andra utvägar att nå nämnda syfte.

Härutinnan synes det Riksdagen, som om motionärernas förslag om

skärpnings af fängelsestraffet utgör en följdriktig konsekvens af den uppfattning, som Riksdagen med motenärerna delar om olämpligheten af det kortvariga fängelsestraffet i dess nuvarande form, enär dess bristande effektivitet har sin hufvudorsak i det förhållandet, att ett stort antal brottslingar under sin bestraffningstid åtnjuta väsentligt större förmåner i fråga om sitt kroppsliga välbefinnande än dem, hvarpå lifvet utom fängelsets murar kan bjuda. Vid detta förhållande och då frihetens förlust — som eljest i och för sig utgör ett verksamt straffmedel — näppe-ligen kan under kortare tid ensam fylla straffets ändamål, synes den riktning gifven, hvari en förbättring af det nuvarande tillståndet är att vinna.

Då det sedermera gäller att utfinna lämpliga former för den önskvärda skärpnings genomförande, kan god ledning hemtas från den utländska lagstiftningen, der under senare årtiondet ett flertal afflikitiva straffarter kommit till användning. Först möter här en straff-form, som till-förene varit i vår lagstiftning upptagen, men år 1884 afskaffades, nemligen fängelse vid vatten och bröd. Rörande detta straff har erfarenheten från den tid, som föregick dess upphäfvande i vår lagstiftning, visserligen ådaga-lagt, att detsamma undergående i oafbruten tidsföljd ett större antal dagar kan för den bestraffades helsa medföra verkliga vådor: och det bör naturligtvis därför ej ens sättas i fråga att återinföra detsamma, utan att samtidigt vidtagas betryggande åtgärder mot menliga följder deraf för den bestraffade. Detta låter sig emellertid, efter hvad erfarenheten utvisar, väl göra; genom vissa obligatoriska, efter hygieniska hänsyn afpassade afbrott i dylik bestraffning och stadgande om kontroll af läkare vid straffets verkställighet kan åt vatten- och brödstraffet utan svårighet gifvas sådan anordning, att dess upptagande i lagstiftningen väl kan ifrågasättas. Att nämnda straff besitter en hög grad af effektivitet i straffsrättsligt hän-seende, torde vara allmänt erkänt och styrkes äfven af erfarenheten från den tid, då detsamma här i landet användes. Riksdagen vågar därför an-taga, att dess återinförande skall komma att utöfva ett från straffrättslig synpunkt välgörande inflytande.

Såväl mörkt fängelse som fängelse med hårdt nattläger måste äfven anses såsom lämpliga medel att hos den dermed bestraffade framkalla den varaktiga känsla af obehag, som straffet bör medföra, och sålunda bi-bringa brottslingen skräck mot förnyad lagöfverträdelse. Då tillika sist-nämnda straff ej är förenadt med någon fara för den brottsliges helsa samt rörande mörkt fängelse enahanda försigtighetsmått, som vid till-lämpningen af vatten- och brödstraffet kunna vidtagas, synes Riksdagen

intet vara att erinra mot deras upptagande bland vår svenska lagstiftnings straffmedel.

I öfrigt kunna åtskilliga andra affliktiva straff tänkas såsom lämpliga skärpningsformer af fängelsestraffet, och Riksdagen anser alltså, att icke någon väsentlig svårighet skall från denna synpunkt möta mot genomförande af den reform inom strafflagstiftningen, som ofvan framhållits såsom önskvärd.

Hvad beträffar framställningen om ändrade bestämmelser angående bötesstraffet, har Riksdagen här ofvan, vid behandlingen af frågan om det kortvariga fängelsestraffet, redan uttalat sig om behöfligheten att i lagstiftningen införa ett mera effektivt förvandlingsstraff för böter än det nuvarande, och anser Riksdagen, att införande af vilkorlig straffdom och skärpning af förvandlingsstraffet för böter i det närmaste göra till fyllest att undanröjda olägenheterna af de nuvarande stadgandena angående bötesstraffet och dess förvandling. Beredes derjemte möjlighet för domaren att, efter sig företeende omständigheter, kunna bestämma tiden och sättet för förvandlingsstraffets verkställande, torde i bötesstraffbestämmelserna ej ligga något hinder mot vinnande af det straffrättens syfte, som Riksdagen ofvan betecknat såsom eftersträfvansvärdt, att afpassa straffet efter hvarje särskild brottslings individuella natur.

Hvad slutligen angår förslaget om skärpning vid iteration eller eljest försvårande omständigheter af straffen för brott mot person, anser Riksdagen fullgiltiga skäl förefinnas för en sådan lagändrings vidtagande. Erfarenheten från våra domstolars verksamhet vittnar nogsammt om den oroande tillväxten af dylika brott under senare tider.

Utöfver de affliktiva straff, som ofvan förordats i fråga om allmän skärpning af det kortvariga fängelsestraffet, synes emellertid för yngre manliga brottslingar kroppsaga vid dylika brott böra komma till användning, då erfarenheten visar, dels att brott mot person i stort antal begås af sådan ungdom, dels ock att tillfogande af kroppsligt lidande har en mäktig kraft att böja ett ungt, mot samhällsordningen trotsigt sinne.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det tacktes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, dels huruvida vilkorlig straffdom lämpligen må vid ringare brott och förseelser i vår svenska rätt införas, dels huruvida i de fall, der enligt nu gällande lag enkelt fängelse antingen ådömes omedelbart på kortare tid eller sättes i stället för bötesstraff, andra mera affliktiva frihetsstraff böra komma till användning, vare sig såsom allmän regel eller då domstol derom förordnar, dels ock huruvida sådana eller andra affliktiva straff böra särskildt stadgas för brott mot person, vid iteration eller eljest försvårande omständigheter, när straff-

arbete likväl ej anses böra å brottet följa, samt, om förhållandena dertill föranleda, för Riksdagen framlägga förslag till de förändrade lagbestämmelser, som för vinnande af ofvan angifna syften kunna erfordras.

Stockholm den 13 maj 1898.

Med undersåtlig vördnad.
